

Tron och dess försvarare

"Det ligger logik i att begära anslutning till åtminstone de allra flesta av Luthers formulerade trossatser för att ett statistiskt godkännande som kristna skall kunna ske", skriver Morgon-Bladet. Men på denna grund kan man inte, fortsätter tidningen, "dra några bestämda slutsatser av vilken roll de religiösa föreställningarna spelar som riktningsskivare för människorna." Det är ett typiskt exempel på undvikande resonemang. Först talas, litet ironiskt, om vad som behövs för "ett statistiskt godkännande som kristna", och här vill man inte direkt påstå att tro på de centrala kristna lärosatserna är obehövlig för en kristen; sedan går man över till en helt annan sak, till den allmänreligiositet som består i tro på det vaga och mångtydiga begreppet Gud, och läsaren måste få föreställningen att en sådan allmänreligiositet är ungefär detsamma som kristendom. Här har vi en av de många former av skytteltrafik mellan skilda tankegångar genom vilka trons försvarare i våra dagar undflyr realiteten och kritiken.

Låt oss ett ögonblick stanna vid tanken att kristen tro — i svensk luthersk mening — verkligen innebär att man tror åtminstone på de lärosatser som dominerar i bekännelseskriterierna, som ingår i den kristendomsundervisning som är obligatorisk för nästan alla, som så gott som alla svenskar vid konfirmation högtidligt förklarar sig tro på innan de undfar nattvarden. Opinionsundersökningarna visar, i den mån de visar något, att detta så kristet uppfotrade folk står i okunnighet och förvirring inför den religion som alla tillhör. Detta visar sig inte bara däri att många är helt okunniga om vad viktiga frågor gäller, utan också däri att svaren, positiva som negativa, verkar så slumpvisa, så skiftande och suddiga.

Omkring 95 procent av alla nyfödda svenska barn undfar dopets sakrament. I de mest elementära redogörelser för den kristna tron inskärpes dopets betydelse. Dopet äger rum, he-

ter det i katekesen, "emedan vi, som av naturen är födda i synd, genom dopet blir delaktiga av frälsningens nåd". Dopet innebär alltså, som i Sifos undersökning uttalas, tron "att ett barn som föds bär på en syndaskuld utplånas vid dopet". I Augsburgska bekännelsen, så viktig att regeringsformen inskärper att kungen måste tro på den, utförs tankegången ytterligare, och det klargörs att barnen inte kan få frälsning utan dopet. Därför sade den renlärige biskop Gottfrid Billing att nyfödda utan dop måste komma till helvetet. Men på denna centrala lära, förutsättningen för ett av de sakrament vilkas allmänna undfående kyrkan prisar som sin heder, tror endast 4 procent av vuxna svenskar, i storstäderna nästan inga.

Konfirmationsfrekvensen är över 85 procent. Till de trosförklaringar som härvid avges hör att Jesus är Guds enfödde son, att han är avlad av Den helige ande och född av jungfrun Maria, att han är uppstån- den till himmelen, att han skall komma tillbaka därifrån för att döma levande och döda. På ingen av de centrala lärosatser som här utsåges eller antydes tror mer än en minoritet, ehuru genomgående vida flera än de som tror på dopetsläran. På professionellt kristligt håll har man dock glatt sig åt att så pass många tror på några av sats- serna. Och det är förvisso inte lätt att tro att 29 procent i anda och sanning tror på de dödas uppståndelse på den yttersta dagen, 38 procent på Jesusmod- derns jungfrulighet och 34 procent på ett helvete.

Tror då de yrkeskristna eller de personer som i press och politik så ömsint reagerar mot kritik av de kristna lärosatserna på dessa ting? Det är föga sannolikt att denna tro ens inom dessa grupper är allmän; i varje fall bekännes den inte i de tydliga och öppna ord som finns i våra bekännelseskriterier. Det är, mildt talat, svårt att tro på dessa saker annat än i den miljö av intellektuell oskuld som är försvunnen, en miljö

där undret var lika enkelt eller lika konstigt som naturens fenomen.

Skilda utvägar ur dilemmat finns. Emanuel Linderholm, en stridbar man utan sinne för vad som nu kallas subtiliteter, krävde för fyrtio år sedan en revision av kyrkans tro. Den skulle göras rimlig, ansåg han, så att folk kunde godta den. Han fick inte mycket understöd; vad skulle bli kvar annat än triviala moraliteter om man tog bort det orimliga? En mera omtyckt linje — i praktiken nära Linderholms — är vad man kan kalla den allmänna utsuddningen, med bevarande av en liten räddningslina till undret och en gammaldags Vår Herre. Våra teologiska handböcker är bevis på att de äldre, laddade tankarna om skuldbörda och frälsning, om sakramentens magiska kraft, kan presenteras förtunnade utan att väcka vare sig lidelse eller vantrö, kan bli vattgröt i stället för livselixir. Då en rad präster på tillfrågan förklarar helvetet vara ett obehagligt sinnestillstånd redan på jorden, är det ett gott bevis på förmågan att utspåda. Den genomförda symbolinjen är kanske den finaste; allt upplöses, gärna med moderna psykologiska teories hjälp, i kom- plicerade liknelser, och realiteterna förvandlas till skuggor under denna raffinerade behandling.

Svårigheterna leder emellertid till en annan form av skyt-

teltrafik. Det gäller att klara tron i en intellektuell debatt och att samtidigt servera den i någorlunda handfast form för de enkla sökarna efter frälsning. Det är här döds synden, enligt förkunnarnas egen terminologi, hotar: att medvetet framställa en sak så att hörrarna fattar den på ett annat sätt än man själv. Men man tröstar sig med att sanningen inte når folket i någon annan förpackning.

Slutligen återstår den stora trollkonsten, även den utan tve- vel utförd med ärlighet, ty finns blott en gnista av verklig tro, blir alla grepp moraliskt möjliga. Tertullianus i polemikens hetta framkastade sats att man kan tro fast det är orimligt blir en tillflykt för hans trängda efterföljare. I det längsta söker man värja sig med ordinära medel, med förnuft och logik. Går det inte, nedvärderas dessa medel, de blir "formallogik", det vill säga ett enklare sätt att tänka, ett sätt att tänka fel. Och så görs språnget, det charmanta språnget, över till det orimliga. Man talar med ett språk som blott de invigda fattar; det orimliga blir det enda rimliga; att man enligt de andras syn pratar i vädret blir ett bevis på inspiration. Ännu en form av den skytteltrafik, den dynamikens, växlingens, det eviga resandets alibism som är en hård nödvändighet för trons försvarare.